

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia Zaringo Badensis

Schöpflin, Johann Daniel

Carolsruhae, 1763

Caput V. Bertholdus IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-295084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-295084)

C A P U T V.
BERTOLDUS IV.

AB ANNO 1152. USQUE AD ANNUM 1186.

§. I.

otentia Zaringicæ Gentis, ad summum fastigium Genea-
logia. sub Conrado perducta, postquam per triginta annos persistisset in flore, magnitudinis suæ partem sub filio ejus Bertoldo IV. amisit. Rectoratus Arelato-Burgundicus, a Basilea ad urbem usque Arelaten, adeoque ad Mediterraneum usque Mare, sub Conrado sese extendens, plus quam dimidia mutilatus est parte.

Fridericus I. Imp. malis artibus usus, omne Arelatense Regnum, a Burgundico primitus distinctum, atque deinceps eidem Regno conjunctum, Rectoratui Bertoldi IV. subtraxit. Diminutio A. 1156. facta est. Antequam ea exponatur Lectori, enarranda sunt, quæ memorabilem hanc rerum conversionem præcesserant.

Q 2

§. II.

Bertoldus Comes.

Filius hic Conradi Ducis (a) in Charta Conradi III. Imp. San-Ulricianæ Cellæ (b) A. 1139. Argentorati data, vivo patre, appellatus est *Comes*: „ præfente, ait Charta, Duce Friderico, „ Regis ipsius Germano, Duce Conrado, Herimanno Marchione, „ Comitibus quoque Bertulfo, nostri Cœnobii Advocato &c.

In notitia hac testium Conradum, Zaringiæ Ducem, excipit Herimannus Marchio, Badensium tertius, cujus pater Conradi Ducis fuerat patruelis. At filius Conradi Bertulfus, qui ipse noster Bertoldus IV. est, Herimanno subjunctus, Comites inter primus comparet; non tam illius temporis more, quo filius, patre Duce vivente, appellatus est *Comes*, quam quod Comitatum Provinciam Brisgoviæ cum Advocatia San-Petrini Cœnobii filio administrandum commiserat pater.

-
- (a) Bertoldum IV. filium fuisse Conradi, probat Charta transactionis inter Ecclesiam Basiliensem & Monasterium S. Blasii super jure Advocatiæ a Conrado III. Imp. data Argentinæ Anno 1141. apud HERRG. Tom. II. Num. 220. Et alia Charta A. 1152. apud SCHANNAT *Vindem. Liter. Collect. I. pag. 1.* ubi legitur: „Dux Bertholdus hujus nominis „ quartus, Ducis Cunradi filius. „
- (b) In Nigra Silva. Exhibet hanc Chartam Libellus, cui Titulus: *Historische Nachricht von dem Priorat S. Ulrich* pag. 124. Prioratus hic Abbatæ D. Petri in Silva Nigra conjunctus.

Conjecturam hanc alia ejusdem anni Charta corroborat, qua Erlewinus de Woluenwilare ecclesiam hujus loci cum duabus partibus prædii sui ibidem D. Petro in Nigra Silva donavit. In fine Chartæ (c) hæc legimus: „præsente Advocato nostro *Comite* „ Bertolfo, hoc in suam tuitionem quasi proprium fuscipiente, ut „ ipse vice ipsius Erlewini in majori placito, in ipsa regione „ congregato, traderet B. Petro &c.

Per *Placitum majus* heic intelligitur Landgraviale Judicium, in quo Donatio hæc solenni cærimonia repeti debebat, manu Comitis Bertulfi, Landgravii Brisgoviae & Advocati San-Petrinæ Abbatiae. Hereditariam enim hanc Advocatiam cum Tigurina, San-Blasiana, aliisque Zaringica familia possedit. Hæc Bertoldus noster, vivo patre, ut Comes.

§. III.

Sed ut Dux & Rector Burgundiæ Wormatiensibus Bertoldus Dux.
Friderici I. Imp. Comitibus A. 1153. interfuit. (d) Diplomati tum
Q 3

(c) Codex Diplom. ad Ann. 1139.

(d) FELIX FABER in *Hist. Suev.* Lib. I. Cap. XIX. fabulatur, Fridericum I. Imp. Anno 1152. quo electus est, Moguntiae celebrasse Comitiam, ac profugum ex illis, ob diffidia Procerum, pervenisse Zaringiam; Bertoldum ab eo tum ex Comite Ducem esse creatum, quod Cæsarem omni honoris cultu exceperit. Digna Felice Fabro fabella.

dato *Bertholdus Dux de Zeringen* subscripsit. (e) In aliis vero Chartis (f) *Bertoldus Dux Burgundiae* solet vocari.

Anno 1154. cum Friderico I. Imp. expeditionem in Italiam suscepit Bertoldus, atque in memorabili illa Tortonae urbis obsidione insignem ei operam praestitit. (g) Privilegium quoque Ecclesiae Reicherspergenfi, ab Episcopo Bambergensi, Brixiae, hoc anno datum, inter alios Proceres *Bertoldus Dux de Zaringe* testis signavit. (h) Paulo post in Campis Roncaliis subscripsit Chartae, quam Fridericus I. Dissentinensi Episcopatus Curiensis Abbatiae concessit. (i)

§. IV.

Burgundica.

Vt Reclor Burgundiae omne jus, quod in Civitate Viennae ei competeat, Delphino Viennensi, Guidoni Andreae, Anno 1155. Bertoldus tradidit. Traditionem Caesar firmavit. (l)

(e) SCHANNAT *Vindem. Lit. Collect.* II. pag. 115.

(f) In Diplomate Friderici I. Imp. pro Monasterio S. Albani Basil. A. 1152. & pro Altorfina Abbatia Alfatiae A. 1153. nec non in Charta Ortliebi Episc. Basil. pro S. Albani Ecclesia A. 1154. Instrumenta haec in Cod. Diplom. Alfatiae prodibunt.

(g) GUNTHER. in *Ligurino* L. II. v. 411. sq. 650. sq.

(h) Diploma extat in *Chronico Reichersperg.* ad A. 1154. apud LUDEWIG *Script. Rer. Bamberg.* Vol. II.

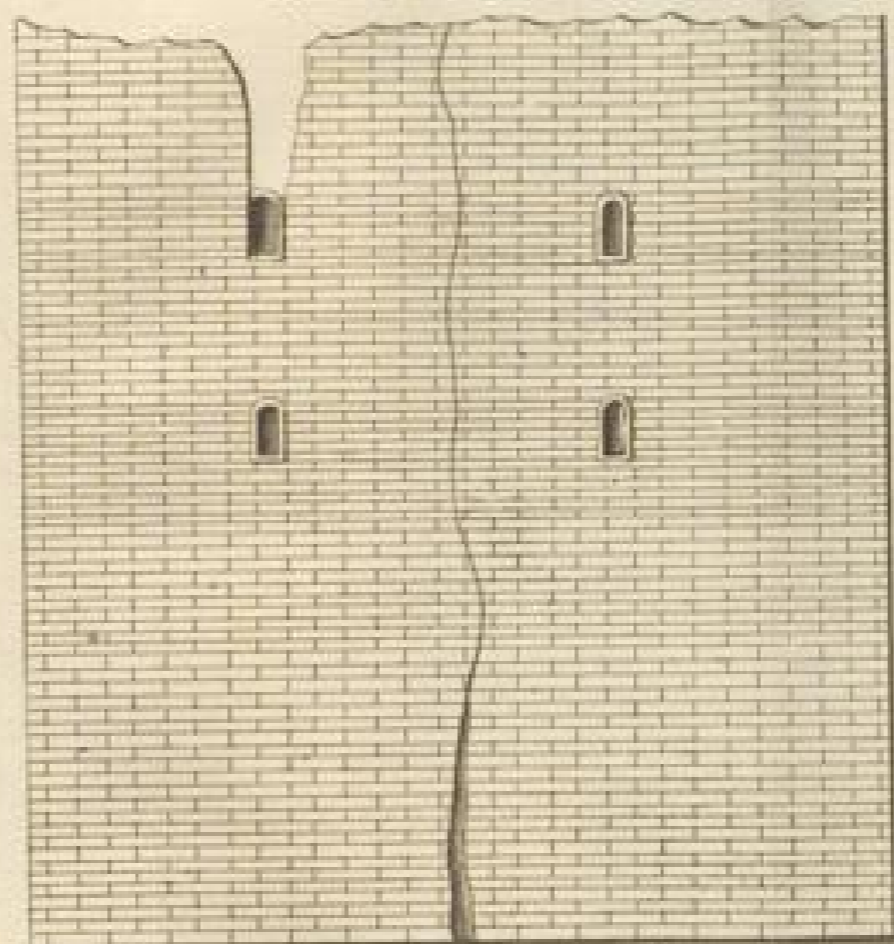
(i) LANG *Grundriß der Schweizerischen Kirchenhistorie* Tom. I. pag. 448. sq.

(l) CHORIER *Hist. de Dauphiné* Lib. XI. pag. 821.

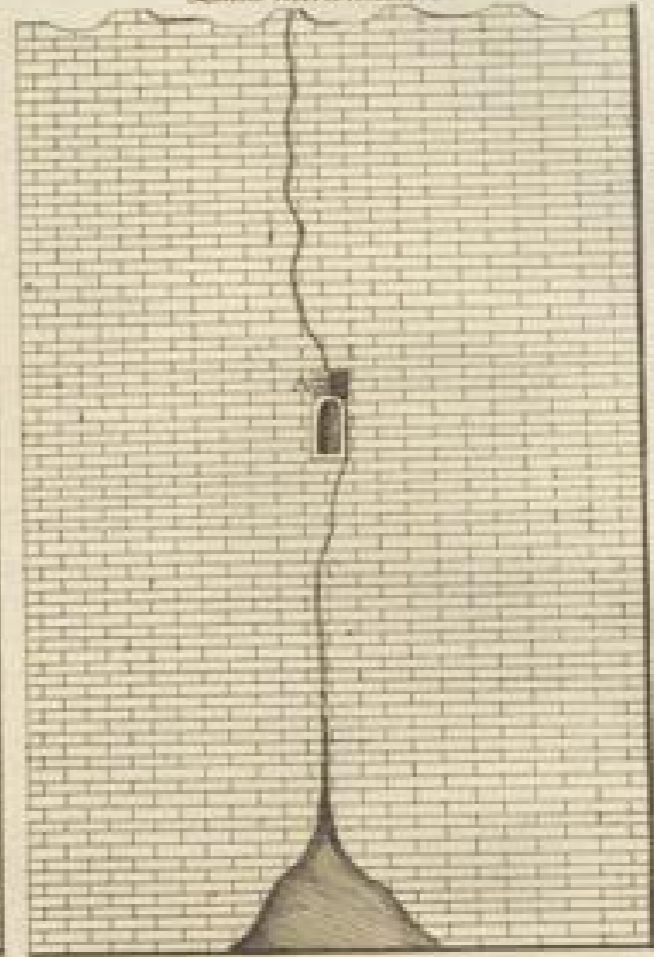
Bertoldi IV.
Porta Consacensis.

Tab. post.

Latus Turris Orientale.

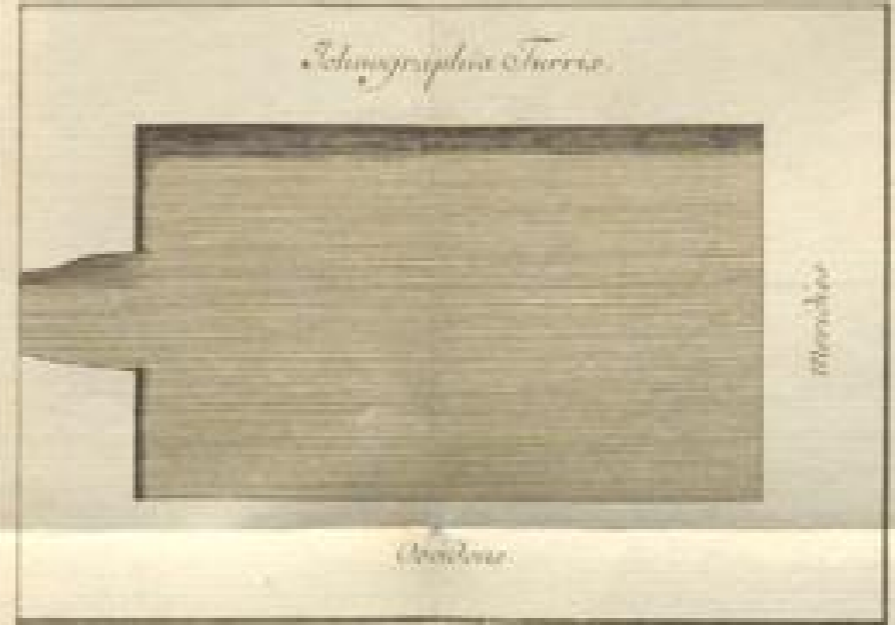
Latus meridionale.

Locus Inscriptionis.

Hanc Dux Bertoldus portam hanc ipse notatur, et quo pro fraude Burgundia depopulatur.

Schizographia Turris.

Occidens.

Scala centum pedum.

Landesbibliothek
Karlsruhe

Ab hoc tempore Delphini, Comitivæ illius urbis participes facti, unum ex Palatiis Burgundiæ Regum occuparunt Viennæ; partemque adeo jurisdictionis una cum Archiepiscopo exercuerunt; qui jam A. 1088. partem a Stephano, Burgundiæ Comite, fratre suo, pro octies mille solidis emerat.

In Comitatu Burgundiæ vero Bertoldus noster acceptum a patre bellum, contra Rainaldi filiam & heredem *Beatricem*, continuavit. (m) Testimonium rei servat turris quadrangularis Brisaci, tunc temporis ab eo exstructa, ubi epigraphe hæc supereft:

„ Hanc Dux Berchtoldus portam struxisse notatur,
 „ A quo pro fraude Burgundia depopulatur.

§. V.

Quum autem Anno 1156. Cæsar Herbipoli Beatricem duxisset uxorem, cum Bertoldo nostro ita transegit, ut ea Burgundiæ Comitatum retineret, Burgundia Transjurana vero penes Bertoldum maneret; quidquid autem in veteri Arelatenfi Regno, proprie olim ita dicto, Bertoldus Imperii nomine huc usque tenuerat, id omne restitueretur Imperio. Ita non modo Comitatus

Trans-
 actio cum
 Frideri-
 co Imp.

(m) LAUFFER in *Hist. Helvet.* Part. II. Lib. X. pag. 342. bellum hoc A. 1152. contra Rainaldum continuatum fuisse scribit, qui Anno 1148. jam decesserat.

Burgundiæ, sed & Arelatenſis Regni, quod olim *Provinciale* vocabatur, Reſtoratum Bertoldus amiſit. In compenſationem tres civitates ei a Cæſare traditas fuiſſe, OTTO FRISINGENSIS (n) nos docet; ſed ex illis non niſi Laufannam & Gebennam (o) nominat. Tertiam, quæ Sedunum eſt, ex ejus Continuatore, OTTONE DE S. BLASIO, (p) ſupplemus; qui ad Ann. 1167. ita ſcribit: Fridericus I. Imp. „ Burgundiam ingreſſus terram „ fœceri ſui, Reginaldi Comitum, qui jam obierat, in ditionem „ ſuam redegit, ac Regnum Burgundiæ cum Archiſolio Arelatenſi, „ quod Duces de Zeringen, quamvis ſine fructu, tantum honore „ nominis, jure beneficii, ab Imperio jam tenuerant, a Bertolfo „ Duce extorſit: præſtitit ſibi trium Epiſcopatum Advocatia, „ cum inveſtitura regalium, ſcil. Lauſanenſis, Genevenſis, „ Sedunenſis.

§. VI.

Trans-
actionis
annus.

Transactionem ad Ann. 1156. collocamus, quo Beatricem Cæſar duxit uxorem. (q) OTTO FRISING. qui biennio poſt obiit

(n) *De rebus geſtis Friderici I. Imp.* Lib. II. Cap. XXIX. *Provinciam* tranſactione hac ad Imperatorem perveniſſe, diſerte ibidem ſcribit.

(o) Genevam ſec. XI. cœperunt appellare Gebennam. VALESII *Notitia Galliar.* pag. 229.

(p) Cap. XXI.

(q) DODECHINUS *Append. ad Marianum Scotum* ad A. 1156. apud PISTOR. Tom. I. pag. 677.

obiit, (r) rem nuper gestam esse observat. (s) GUNTHERUS (t) transactionem vivo Rainaldo Comite factam in *Ligurino* suo canit. (u) Rainaldus autem Anno 1148. superstite Conrado III. Imp. & Conrado Zaringio jam e vivis excesserat. (x) GOLLUTIUM (y) qui ad Ann. 1168. hanc epocham posuit, ut & BUNAVIUM (z) aliosque, (a) qui ad A. 1169. transactionem

-
- (r) RADEVICUS de *Gestis Frid. I. Imp.* L. II. Cap. II.
- (s) OTTO FRISING. de *Gestis Friderici I. Imp.* Lib. II. Cap. XXIX. NIC. VIGNIER. in *Chron. Burgund.* ad Ann. 1156. & *Bibliothèque histor.* Part. III. p. 120. eundem transactionis annum assumit.
- (t) *Ligurini* Lib. V. p. 306. sqq. ubi:
 „ Has inimicitias tandem sub tempore nostro
 „ Regia sopivit tali sollicita pacto:
 „ Scilicet ut geminas illis in sinibus urbes,
 „ Laufannam gelidaque fitas in rube Gebennas
 „ Bertoldus regeret, reliquas Reinaldus haberet.
- (u) Manifestus est error PÆSLERI in *Historischer Nachricht der Herzogen von Zähringen* (*Hannoversche gelehrte Anzeig.* de Anno 1751.) pag. 326. ubi transactionem Zaringorum cum Beatrice Burgundica & Friderico I. Imp. ad Conradi Ducis tempora refert, quem tamen A. 1152. jam obiisse tradit.
- (x) Vid. supra in Conrado Zaringio §. XIV. pag. 118.
- (y) *Memoires des Bourguignons de la Franche Comté* Lib. VI. Cap. XII.
- (z) *Hist. Frid. I.* pag. 210.
- (a) STUMPF. *Chron. Helvet.* Lib. VIII. Cap. XXIII. fol. 594.

hanc rejecerunt, Ottonis Frisingensis continuator, OTTO DE S. BLASIO, seduxisse videtur, qui ad Ann. 1167. (b) historiam transactionis exponit. At scriptor ille, Burgundica uno intuitu ut sifteret lectori, ea, quæ diu ante contigerant, cum rebus postea gestis conjunxit.

Enimvero transactionem hanc ante A. 1158. fuisse initam, probat Charta Henrici Arg. Episcopi Anno 1174. (c) in qua, vivo Amadeo, Laufannensi Episcopo, res dicitur transacta. De anno mortis Amadei dissentiunt quidem scriptores. At omnes vel Anno 1155. vel 1158. eum obiisse tradunt. Anno 1157. eum vixisse, testis est Charta Bertoldi IV. Monasterio Altæ Ripæ (d) hoc anno data, cui inter alios Amadeus subscripsit. Itaque transactio illa necessario ante Ann. 1158. facta est, quo Amadeus, in cujus fraudem inter Fridericum Imp. & Bertoldum fuit inita, jam fuerat mortuus.

§. VII.

Trans-
actionis
ratio.

Ita Annus 1156. qui ob restitutam Henrico Leoni Bavariam; ob Austriam ex Marchionatu Bavarico in Ducatum conversam; ob Pacem publicam Germaniæ redditam, in Germanorum

(b) Cap. XXXI.

(c) Ex RUCHAT *Historia Vaudi* Msct.

(d) Tabular. Monast. Altæ Ripæ, *Haute Rive*.

Annalibus tam celebris est, Burgundici quoque Regni quietem, per sex lustra turbatam, magno cum Zaringicæ Domus detrimento & Hohenstauficæ augmento reduxit. Transactione hac Burgundia Helvetica cum Laufanna, cum Geneva & Seduno Vallesiæ, in peculiari potestate Bertoldi manere debuerant. Advocatia Turicensis, quam Bertoldus quoque retinuit, non cum Burgundiæ Regno, sed jam ante, ob concessum Hohenstauffis Sueviæ Ducatum, a Ducatu avulsa ad Bertoldum II. pervenerat. (e) Cæsar Guelficarum partium, adeoque & Ducum Zaringiæ hostis, rebus suis conveniens esse credidit, ut eorum opes minuerentur; quod ablato illis Arelatensis Regni Receptoratu obtinuit.

Cum ergo Viennensis & Lugdunensis Archiepiscopi, ut & Valentiaë & Avenionis Episcopi, ceterique Arelatensis Regni Proceres A. 1156. Friderico I. Imp. præstitissent homagium, (f) anno sequenti Eraclium, Lugduni antistitem, de omnibus Regalibus & jurisdictione seculari in urbem Lugdunensem Cæsar investivit, eumque Arelatensis Regni constituit *Exarchum*. (g) Archi-

R 2

(e) Errat STETTLERUS *Chron. Uchtland.* Lib. I. pag. 3. ubi tradit, Bertoldum IV. præter tres Episcopatus obtinuisse quoque Advocatiam Turicensem, quam obtinuerat jam Bertoldus II.

(f) RADEVICUS Lib. I. Cap. XI.

(g) Instrumentum extat in PARADIN. *Hist. de Lyon* Lib. II. Cap. XXXV. add. JAC. SERVETII *Chronologia historica Antistitum Lugdunensium* Part. I. pag. 79.

Cancellariatum vero ejusdem Regni eodem A. 1157. Diplomate Biscentii scripto, Archiepiscopo Viennenſi in perpetuum conceſſit, (h) ipſo Bertoldo IV. præſente, & ſubſcribente Diplomati, quem ab hoc tempore titulum *Burgundiæ Ducis* ſumſiſſe GOLLUTIUS (i) exiſtimat. Sed male exiſtimat; quum ſuperioribus annis eo jam fuerit uſus. A. 1158. cum titulo *Burgundiæ Ducis* in Diplomate Friderici I. pro Abbacia S. Cyriaci in Altorff Bertoldus occurrit; (l) ſed in Charta Anni 1169. (m) ipſe ita loquitur: *Ego Bertolfus Dux & Reſtor Burgundiæ.*

§. VIII.

Ortæ
hinc lites
Genevæ.

Jura autem in Laufannæ, Genevæ atque Seduni Episcopatus Bertoldo ab Imperatore conceſſa, ita erant comparata, ut in omnibus eorum terris, poteſtatem, non ut Vicarius vel Reſtor, ſed proprio ſuperioritatis territorii, quod vocant, jure exerceret Bertoldus, atque adeo de Regalibus inveſtiret Episcopos.

Horum acerbæ mox ubique perſonuerunt querimonie; qui Eccleſias ſuas non alium, quam Cæſarem, agnoſcere Principem

(h) JOHANNIS A BOSIO *Antiquitates Viennæ* pag. 87. quæ annexæ ſunt ejusdem Bibliothecæ Floriacenſi.

(i) Lib. VI. Cap. V.

(l) HERRG. Tom. II. Num. 230.

(m) De qua nobis fermo erit infra §. XVI.

uno omnes ore professi sunt. Arduus Genevensis præ ceteris commotus est, quod Bertoldus Advocatiam, a Cæsare sibi traditam, in hostem ejus Amadeum, Comitem Genevensem, transtulerat. De temporali enim jurisdictione in Genevam, & in ipsas Episcopi terras, inter Episcopum & Comitem a longo jam tempore fuit acre certamen. At ista potestatis Cæsareæ in Bertoldum, & a Bertoldo in Comitem, translatione Comes victor evasit. Itaque non modo apud Metropolitanum suum, Tarantensium Archiepiscopum, sed & apud Lugdunensem, Viennensem, aliosque sacrorum Antistites de violatis Ecclesiæ suæ juribus contra Comitem Genevensem, contra Ducem Bertoldum, & denique contra ipsum Imperatorem conquestus est Genevensis Episcopus. Cæsar ad Episcoporum instantiam solenne Procerum Germaniæ & Regni Arelatensis judicium, apud Pontem Laonis, (n) super Ararim, in Comitatu Burgundiæ, Anno 1162. celebravit. Arduum pro Principe Civitatis Genevæ, suburbiorum & castrorum Episcopatus, Cæsare non repugnante, declaravit Confessus; ita quidem, ut nullo unquam tempore medius inter Episcopum Genevensem & Cæsarem existere possit. Hic in Aurea Bulla (o) eo ipso Anno 1162. data,

R 3

(n) *S. Jean de Lône* in Archiepiscopatu Vefontino.

(o) Auream Bullam Friderici I. A. 1162. datam, aliaque Documenta, quæ huc spectant, dedit *Spon. Hist. de Geneve* Tom. II. pag. 24. sqq. Item *Le Citadin de Geneve* pag. 155.

Arduum appellat *Vicarium nostrum*, atque Diploma, quo hæc jura Bertoldo concesserat, alio antiquavit Diplomate. (p)

§. IX.

Laufan-
næ.

In omni hoc negotio bonam Cæsaris fidem multi mecum desiderabunt.

Enimvero non minores in Laufannensi & Sedunensi Episcopatibus, quam in Genevensi, exorti sunt motus.

Amadeus quidem, Laufannæ Antistes, solenni jurejurando, (q) quod ei præstitit Bertoldus, Ecclesiæ suæ libertatibus utcumque prospexit. At successor Landericus, qui ad Pontificem Romanum provocaverat, & provocationem (r) urfurus iter Romam susceperat, in itinere ab emissariis Imperatoris circa Ann. 1158. captus est. Dimissus Episcopatum deposuit, potestatem, quam Bertoldo IV. dederat Cæsar, indignatus constanter. (s) Rogerius successor Anno 1174. in Procerum Conventu, ut decessores, de Cæsare questus est, quod ille Regalia Laufannensis Ecclesiæ, quæ

(p) SPON. pag. 30.

(q) Juramenti formula legitur in Chartulario Ms. Laufannensis Ecclesiæ Fol. 98. Vide Probationes.

(r) Provocatio hæc respexisse videtur Præfecturam Laufannensis Ecclesiæ, a Cæsare in Bertoldum translata.

(s) STUMPF. *Chron. Helvet.* Lib. VIII. fol. 594.

penes Cæsarem erant, Bertoldo tradidisset. Confessus, cui Henricus Argent. Episcopus præfedit, restituenda esse huic Ecclesiæ pristina jura judicavit; expectandum tamen, antequam res decideretur, Bertoldi adventum. (t)

Ex Alexandri III. Bulla A. 1178. ad Rogerium, Laufannensem Episcopum, data, cognoscimus, in Advocatiæ Laufannensis Ecclesiæ possessione mansisse Bertoldum, ita tamen, ut libertati ejus prospexerit jurejurando, cujus formulam idem Pontifex eadem Bulla probavit. (u) Nihilominus lites cum Laufannensi Episcopo sub Bertoldo V. ad extinctionem usque Zaringicæ gentis, durarunt. Tum vero Laufannensis Antistes, Advocatiam ad se devolutam esse arbitratus, solenni Charta (x) prospexit, ne ea in posterum transferretur in alium.

§. X.

Nec meliora Bertoldus IV. in Sedunensi Episcopatu Seduni. expertus est fata; a Valleis, Episcopo Sedunensi subjectis, ubi jura sua exercere voluerat, Anno 1180. armis repulsus. (y) Hereditarium hoc bellum filio pater reliquit. Bertoldus V. enim

(t) Sententiam Henrici Episcopi Argent. A. 1174. vid. in Cod. Diplom.

(u) Bullam datam Anagninæ exhibet Codex Diplom.

(x) Data A. 1219. in Vestibulo Laufannensi. Chartular. Laufann. Mst.

(y) SIMLERUS in *Vallesia* pag. 134.

Anno 1211. cum imperium ejus recusarent Vallesii, exercitu valido, ex Transjuranis & Helvetiis collecto, per Grimfulam (z) montem in Vallesiam descendere decreverat. Vallesii a Transjuranis, qui & ipsi Bertoldo infesti erant, de Rectoris consilio moniti, advenientem cum exercitu magna clade straverunt. (a) Episcopus Seduni tum fuerat Verinus. Hæc de Bertoldina transactione infelici Anno 1156. cum Cæsare. Redimus in orbitam.

§. XI.

Bertoldi
Acta
varia.

Bertoldus IV. *Dux & Rector Burgundiæ* Anno 1157. Monasterium Cisterciense Altæ Ripæ a pedagiis & teloniis per totam terram & dominium suum liberavit. Amadeus, Laufannensis Episcopus, Chartam inter testes signavit. (b)

Bertoldus in Italiam Imperatorem secutus, (c) in Mediolanensi obsidione, fractis Mediolanensium viribus, cum Henrico Leone & Friderico, Conradi Imp. defuncti filio, conciliatoris partes

(z) Grimfula, unus ex altissimis Alpium Lepontiarum montibus, in tractu Bernensium Hasli, ubi ad Vallesios transitus.

(a) SIMLERUS loc. alleg. pag. 135.

(b) Ex Chartulario Monasterii Altæ Ripæ.

(c) RADEVICUS de *Gestis Friderici I.* Lib. I. Cap. XXV. GUNTHERUS in *Ligurino* Lib. VII. v. 228

partes suscepit. (d) Composito Mediolanensi bello, dimissus ab Imperatore Bertoldus in Germaniam revertit. (e) Sed rediit anno sequenti; motibus novis Mediolani exortis, & memorabili Cremonæ urbis obsidioni, quæ capta & flammis consumta est, interfuit. (f) Mediolanenses, Papiensium victores, redituros in urbem, Bertoldus cum Imperatore ex insidiis prorumpens, magna strage affecit. Vexillum suum Bertoldo commiserat Cæsar. (g)

Anno 1160. Bertoldus *Dei gratia Dux & Rector Burgundiæ* literas protectionis Abbatiae Altæ Criftæ, Ord. Cisterciensis in Episcopatu Laufannensi, concessit. (h)

§. XII.

Eodem hoc anno Bertoldi nostri frater Rudolphus, post Archiepiscopi cædem, Moguntinæ sedis fuit creatus Antistes. Rudolphi fratris. Imperator Fridericus I. spreto Rudolpho, Conradum, Ottonis Wittelsbacensis fratrem, Archiepiscopum constituit. (i) Bertoldus

(d) OTTO DE S. BLASIO Cap. II.

(e) RADEVICUS Lib. I. Cap. II.

(f) *Ursperg. Chron.* pag. 219. seq.

(g) OTTO DE MORENA; *Ursperg. Chron.* l. cit.

(h) *Hautcrest*, vulgo *Ocrest*, *Ocré*, duabus leucis à *Vevay*, Germ. *Vivis*; Monasterium destructum.

(i) Rem, prout gesta est, narrat DODECHINUS in *Append. ad Marian.*

dignitatem ut fratri fervaret, ad Ludovicum VII. Galliae Regem sese convertit, eique auxilia adversus Caesarem obtulit; qui graves tum inimicitias cum Rege alebat, jam jam erupturas in bellum; quod Ludovicus, Victore, cui Caesar adhærebat, relicto, Alexandri III. Pontificis partes fuerat amplexus. (1)

Extant literæ (m) Bertoldi, ad Ludovicum Regem perscriptæ, in quibus Rudolphum, fratrem suum, literarum latorem, Regi commendat, ut ejus & Alexandri Pont. auctoritate, Moguntinae Ecclesiae, quam ei ex peculiari in Zaringos odio eripuisset Caesar, restitueretur. Sed Conradus Wittelsbac. in

Scot. ad Ann. 1160. 1161. 1162. Anno hoc Imp. in superiore agens Italia, adhibitis Ecclesiae Moguntinae primoribus Conradum Antistitem nominavit, rejecto Rudolpho, posthabito quoque Christiano, quem jam ante Archiepiscopum designaverat. At biennio post, quum in partes Alexandri Pont. transisset Conradus, sede sua ab Imp. pulsus & Moguntina Ecclesia Christiano commendata est.

- (1) Ludovicus VII. Galliae Rex Conventui, super Ararim fluvium pro confirmando Victore Anno 1162. indicto, se interfuturum promiserat, sed re infecta discedens, iram Imperatoris in se provocavit. Cf. Epistolæ Frid. I. Imp. apud FREHER. Tom. I. pag. 420. sqq. ROBERTUS DE MONTE ad A. 1163. GODEFRIDUS COLON. ad Ann. 1162. HELMOLDUS *Chron. Slavor.* Lib. I. Cap. XC.
- (m) Literas has exhibet DU CHESNE Tom. IV. Epistolar. Num. 377. & FREHERUS Tom. I. pag. 427.

fede Moguntina a Friderico I. Imp. Anno 1162. constitutus & firmatus est. (n)

§. XIII.

ANNO 1161. Hesso Abbas ex Frienisbergenfi Burgundiæ Tenne-
bac. Mo-
nafter. Helvet. (o) Monasterio progressus, XII. monachorum Ord. Cisterc. coloniam in locum Brisgoviæ, Hachbergæ Castro vicinum, deduxit, auspice Bertoldo IV. cui apud Helvetios versanti novus hic Cisterciensium placuerat Ordo. Colonia deducta est in vallem, quam rivus *Tennebach* perluit, unde Monasterio nomen.

Enimvero jam aliquot ante annos nobilis vir, Cuno de Horwin, (p) fundum illum cum adjacentibus prædiis vendiderat monachis pro triginta marcis & mulo; in præsentia *Ducis Berhtoldi*, ipso mediante & sigillo suo confirmante; ut notitia illius ævi, in tabulario Tennebacensi superstes, nos docet. Traditio autem fundi facta est monachis coram *Marchione Hermanno in Castro Hachberc* Anno 1161. quo notitia illa scripta est, cui Bertoldus Dux, Rector Burgundiæ, suum quoque sigillum

S 2

(n) SERARIUS de *Reb. Mogunt.* Lib. V. pag. 564.

(o) Frienisberg, Mons Auroræ, inter Bernam & Arbergam, Monasterium pridem extinctum.

(p) Walterus de Horwen Chartæ S. Petri in Nigra Silva Anno 1112. testis apud SCHANNAT. *Vindem. Liter. Collect.* I. pag. 160.

appendit. Ita vetus traditio, quæ cœnobii Tennebac. initium ad Annum 1158. ponit, (q) conciliatur cum Charta. Vetus Ecclesia, tum exstructa, adhuc superest; at Monasterium Anno 1726. a fundamentis excitatum est novum.

§. XIV.

Bellum
Tubing.

ANNO 1164. cum inter Welfonem Bavarum & Hugonem, Palatinum Tubingensem, exoriretur bellum, Bertoldus cum insigni militum manu Welfoni suppetias tulit. Commissum est acre ad Tubingam proelium, in quo Palatinus, multis hostium captis, victor discessit. Indignatus clade filii Welfo pater, collectis undique copiis Bertoldo sese junxit, atque omnes Palatini ditiones ferro & igne delevit. In reditu tamen a Friderico Duce, cum Bohemicis superveniente militibus, cladem accepit. Imperator, re audita, ex Italia, ubi tum erat, in Germaniam reversus, Ulmæ A. 1166. Comitia habuit, in quibus Bertoldus quoque cum Henrico & Welfone, Bavariz Ducibus, comparuit. Ibi causa cum Principibus deliberata, Cæsar Tubingensi Palatino injunxit, ut injuriam,

(q) Tennebaci ad introitum peristylii hæc lecta fuit inscriptio:

„ Anno ab incarnat. Dom. 1158. ad laudem Dei omnipot. ac beatiss.
„ semper Virg. Mariz Dei genitricis constructum est hoc Monasterium
„ Porta Cœli, vulgari nomine Tennebach. „ Jo. GAMANSIUS in *Hist.*
Bad. Msct. Cap. XIX.

Welfoni illatam, captivitate vel exilio lueret. Hugone Neoburgi in custodiam tradito, tranquillitati suæ restituta est Suevia. (r)
In ejusdem anni Charta Ottonis Constant. Episcopi, Bertoldus IV. *San-Blasiani Monasterii Advocatus* appellatur. (s)

§. XV.

ANNO 1167. cum Friderico I. Imp. in Italia versatus, ^{Iter Italiae.}
Diploma ejus de Marchia Guidonis, concessa Henrico Marchioni, testis omnium Laicorum primus signavit Dux *Bertolfus de Zeringa*, quem sequuntur nomina Tieboldi & Ulrici, Bohemiæ Ducum, & post Principes *Comes Warnerus de Havekesburg*. (t)
Datum in Territorio Ariminensi IX. Kal. Maji 1167. (u)

Anno 1168. Alexander III. Papa Episcopo Basil. perscribit, ^{Eccles. Basil.}
inaudivisse se, quod Dux *B. de Zæringen* ecclesiam cum decimis & curte in *Hegendorf* (x) Monasterio S. Albani Basil. abstulerit. Inde alios plures ejusdem Monasterii spoliatores Papa recenset,

S 3

(r) OTTO DE S. BLASIO Cap. XVIII.

(s) HERRG. Tom. II. N. 237.

(t) Habsburg.

(u) Apud MURATOR. *Antiquit. Ital.* Tom. I. Dissert. VI. p. 317.

(x) Intelligitur vicus *Hegendorf*, ditionis Salodurensis, de quo LEU in *Lex. Helvet.* voce *Hegendorf*. URSTISIUS in *Chron. Basil.* Lib. I. Cap. XIV. rem hanc Anno 1160. adscribit.

quos omnes *præter Ducis personam*, devovet diris, & ecclesias, in *Ducatu* illius ac potestate aliorum constitutas, præsertim ecclesiam de Hagendorf, Langelnheim, Uetingen interdictioni submittit.

§. XVI.

Judicium
Brigov.

Anno 1169. Bertoldus noster, ut Landgravius Brigoviæ, præfedit Judicio, in quo de jure patronatus ecclesiarum in *Kirchheim, Eimeldingen & Merckt* acriter certatum est. Arrogabant sibi jus hoc Adelgotus, Luipoldus, aliique *Viri conditione liberi de Chilheim*. Arrogabat illud Abbatæ suæ Steinenfi (y) Burcardus Abbas, cui ipse Bertoldus noster, Monasterii hujus Advocatus, se junxit. Judicis tamen severi officio functus contra Abbatem pronunciavit, quod septem idoneos testes pro se Adelgotus & Luipoldus adduxerint. (z) In literis his legitur: *Ego Bertolfus Dux & Rector Burgundiæ*.

(y) Monasterium Steinenfe, ad oppidum hujus nominis, ab Henrico II. Imp. institutum, Jacui Bodamico finitimum. *CRUS. Annal. Part. II. Lib. IV. Cap. XI.*

(z) Charta hujus Judicii authentica in tabulario San-Petrinæ Collegiæ extat Basileæ. In sigillo cereo, Chartæ appenso, Eques repræsentatur Bertoldus.

§. XVII.

Quod si Zaringicæ opes sub Friderico I. Imp. in Burgundia ^{Turicenfia.} imminutæ fuerunt, in Turicensi quoque Alemanniæ Pago, per breve spatium, aliquid detrimenti sunt passæ. In Turicensi enim Advocatia, Zaringicæ genti hereditaria, Guelfum Bavarizæ Ducem Anno 1165. sub Conrado III. Imp. & Albertum Habsburgicum sub Friderico I. A. 1170. Hottingerus annotavit, existimans, Bertoldum Zaringizæ Ducem nonnisi A. 1187. rursus occurrere. Interruptionem non nego. At A. 1152. Conradus III. Imp. jam decesserat, unde Guelfus cum eo heic nequit conjungi.

Sed & Zaringensium in Advocatiam Turicensem restitutio jam ante Annum 1187. quem HOTTINGERUS (a) ponit, facta est; certa ut nobis documenta persuadent. Bertoldus IV. jam Anno 1178. Capitulo Turic. potestatem eligendi Plebanum confirmavit. Literas HOTTINGERUS ipse alibi exhibet. (b)

Anno 1185. litem inter Canonicos Turicenses & Plebanum de Schwanlingen composuit, hoc titulo usus: „Berchtoldus de „Zaringen, Dux & Rector Burgundiæ, & Kastvoget Turegensis „Præposituræ. „ (c) Advocatiæ Turic. ergo, a Bertoldis non

(a) *Specul. Tigur.* pag. 33.

(b) *Hist. Ecclesiast.* Tom. VIII. pag. 58.

(c) HOTTINGER l. c. pag. 1179.

administratæ, non XXII. annorum, quod Hottingero est visum, sed XII. intervallum definimus.

§. XVIII.

Varia.

Anno 1170. Friderici I. Imp. Diplomata duo, Curienſe & Beronenſe, Bertoldus *Dux de Ceringe* teſtis ſignavit. (d)

Anno 1171. Arnoldus, Trevir. Archiepiſc. beneficium aliquod Henrici, Comitis Namurcenſis, Bertholdo *Duci de Cheringa*, & filio ejus Bertholdo, rogante Friderico I. Imp. contulit. (e)

Anno 1173. Bertholdus *Dux Zeringenſis* Chartæ, quam Fridericus I. Imp. dedit Monafterio Beronenſi, ſubſcripſit.

Anno 1177. Bertoldus ejuſdem Imp. reditum ex Italica expeditione, triennio ante ſuſcepta, per Alpes adjuvit. (f)

§. XIX.

Fribur-
gum
Helvet.
condi-
tum.

Anno 1178. III. Kal. Aug. Fridericus Imp. a Raymundo Archiepiſcopo coronatus eſt Arelati. (g) Tum vero Bertoldus

(d) HERRGOTT Num. 240. & 242.

(e) HONTHEIM *Hiſtor. Trevir.* Tom I. pag. 603.

(f) OTTO DE S. BLASIO Cap. XXIV.

(g) PETRI SAXII *Pontificium Arelatenſe* in MENCKENII *Scriptor.* Tom. I. col. 263.

noſter Reſtoratum ſuum Minoris Burgundiæ ut redderet firmiorem, in Aventiceni Pago, hodie *Uchtlandia*, condidit Friburgum. Taurinenſis tabularii Charta (*h*) Anni 1178. urbem jam tum extiſſe nos docet: „ Dominus Bertolfus Dux, inquit, „ Villam, quæ vocatur *Friburg*, ædificavit, cujus quarta pars „ in fundo & allodio S. Mariæ Paterniacenſis ſita eſt. „ *Villam* non veteri Romano, ſed novo Franco-Gallorum ſenſu, (*i*) oppidum, muris ac turribus munitum, Bertoldus exſtruxit. Noviffimus tamen Hiſtoriæ Helveticæ ſcriptor, (*l*) Guillimanni, (*m*) popularis ſui, chronologiam ſecutus, Friburgi ſui origines nonniſi Anno 1179. aſſignat.

Urbis libera, (*Freye Burg*) nomen, quod Bertoldus II. urbi ſuæ Briſgovicæ dederat, Helveticæ quoque ſuæ Bertoldus IV. impoſuit. Immunitas, novæ urbi data, multos ad incolatum

(*h*) GUICHENON *Bibliotheca Sebustiana* pag. 314.

(*i*) *Ville*, urbs, oppidum.

(*l*) Illuſtris Friburgenſium Prætor ALT, in *Hiſt. Helvet.* Gallice ſcripta Tom. I. p. 82. PESLERUS in *Hiſt. Ducum Zaringiæ Hannoveriſche Anzeigen* de Anno 1751. pag. 326. Friburgi Uchtlandiæ origines ad Conradi Ducis tempora rejicit.

(*m*) *De Reb. Helvet.* Lib. II. pag. 287. & Lib. III. pag. 9.

allexit. Nulla, præter Ebrodunum, (n) in Pago Aventicensi tum fuit munitio. Romontium (o) situ, non arte, munitum erat.

Extant literæ Bertoldi ad Friburgenses, de immunitate Monasterii Altæ Ripæ, paulo post exstructionem novæ urbis datæ, (p) quibus salutem & *contra hostes victoriam* eis precatur, claro testimonio, Friburgenses ab ipsis urbis suæ incunabulis cum Burgundiæ Nobilibus, Zaringorum hostibus, bella gessisse.

Villingam quoque, Nigræ Silvæ vicum, Bertoldus IV. in oppidum convertisse scribitur. (q)

§. XX.

Reliqua.

Anno 1180. regnante Friderico Imp. *serenissimo, Friderico Duce Suevorum, Berchtoldo Burgundiæ Reçtore*, fundatio Domus Hospitalis in Buchse per Canonem de Buchse, *hominem ingenuum* & suæ potestatis facta, a Bertoldo, Constantiensi Episcopo, instrumento firmata.

(n) *Tverdon*, ad lacum hujus nominis.

(o) *Romont*, Castrum in rotundo monte positum, caput Comitatus, in quo Castrum Murtena, *Morat, Murten*.

(p) In tabular. Altæ Ripæ, Ord. Cisterc. in Friburgensi Helvetiorum Pago.

(q) STUMPF. *Chron. Helvet.* Lib. VII. Cap. XXX.

Anno 1181. Bertoldus IV. donationem, Collegiatae Saloduranæ factam, suo sigillo firmavit, ubi Eques fistitur cum vexillo oblongo & inscriptione: *Berchtoldus Dei gratia Dux & Rector Burgundiæ.* (r) At in Henrici, Episc. Basiliensis, Charta A. 1184. simpliciter Dux Burgundiæ appellatur.

In formula pacis, quam cum Italiae Civitatibus Constantiæ A. 1183. Fridericus I. Imp. composuit, Bertoldus quoque noster inter testes occurrit; *Dux Zærmone* appellatus corrupte.

§. XXI.

Bertoldus obiit Idibus Sept. A. 1186. gentilitio sepulcro Bertoldi mors. ad S. Petrum illatus. Elogium ejus extat apud GUNTHERUM in *Ligurino*, (s) ubi eum vocat

- „ Virum magnis spectatum sæpe periclis,
- „ Allobrogumque Ducem, ejus sub jure fatigat
- „ Levis Arar placidas Rhodano quas commodat undas.

Uxorem Bertoldo IV. tribuit ALBERICUS (t) filiam Comitis Hermanni de Friburg, ex qua Bertoldum Ducem, & duas filias Uxor & liberi.

T 2

(r) Tschudi *Hist. Helvet.* Part. I. Lib. I. pag. 90.

(s) Lib. II. v. 411. sqq.

(t) *Chron.* ad Ann. 1168. pag. 351. edit. Leibnit. ubi:

- „ Dux iste Bertoldus duxit filiam Comitis Hermanni de Frieburg,
- „ & genuit Ducem Bertholdum alterum & duas forores. Prima

reliquerit. At illo tempore Comites Friburgi nondum extiterant. Urbs a Zaringis condita, nonnisi his extinctis suos Comites accepit. Imhofius eam Helwigem de Freyburg vocat, non Comitissam. In Chronico Constant. simpliciter dicitur *Heilwigis*.

Liberos Bertoldi IV. ex conjugē ignota susceptos refert ALBERTUS ARG. (u) Bertoldum V. cum duabus fororibus, quas non nominat, eodem tamen, quo Albericus, modo nuptas perscribit; qua de re infra.

„ Comiti Huguenoni de Eura in Suevia peperit Conradum - - -
 „ Secunda Ducis Bertholdi filia fuit Comitissa Kiburg. & plures
 „ liberos ipsa habuit. „

(u) Chron. pag. 99.

CAPUT